

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Het waren mooie kerstvieringen. De ordes van dienst waren zo goed als op. De kerk was goedgevuld. Ook de collecteopbrengst was hoger dan ooit. Maar gelukkig kwam iemand mij dat vertellen die zijn leven lang diaken was geweest. Hoewel iemand mij onlangs vertelde dat het mij niet uit lijkt te maken voor hoeveel mensen ik voorga - en dat beschouw ik als een compliment - keek ook ik er tevreden op terug. Ik behoor niet tot dat slag predikanten - al denk ik dat ze inmiddels uitgestorven zijn - die uitgerekend tijdens een volle kerstdienst - er ook nog eens de mensen er uitgebreid van langs geeft dat zij maar één keer per jaar naar de kerk komen. Zij zijn er nu dan tenminste, denk ik dan altijd. En wie weet, hebben zij toch iets gehoord dat hen bemoedigt en te denken heeft gegeven.

Al ben ik mij bewust van allerlei valkuilen, aannames en vooroordelen van mijn beroepsgroep, op dat punt ben ik toch iets kritischer geworden. In mijn jongere jaren was ik niet zo rouwig om de kerkverlating. Ik snapte het wel en ik zag de secularisatie ook wel als onderdeel van een noodzakelijk emancipatieproces. Tegenwoordig vraag ik me veel meer af waar de mens dan wel op verhaal komt? Hoe de mens de grotere verbanden en verantwoordelijkheden waarin hij leeft op het spoor komt? Hoe je voorkomt dat een mens enkel en alleen nog voor zichzelf leeft en die paar mensen die op hem lijken of met wie hij in familie - of streekverband leeft? Is er toch ook niet een lijn te schetsen naar de hedendaagse verharding, polarisering en de onverdraaglijke leegte in

onze maatschappij? Het lijkt mij niet dat de kerk of de kerkgemeenschap daar het antwoord op is. Dat lijkt mij ook een overschatting van wat het is en waarom mensen destijds de kerk verlaten hebben. Naar die verbanden kunnen wij niet terug en zouden wij ook niet terug moeten willen. Maar wat zou er gebeuren als deze plekken, als een huis als dit, ons zou ontvallen? Het zijn hoeders van verhalen. Hier wordt hoop en vertrouwen verzameld en waar vind je dat elders? De laatste tijd moet ik op veel niveaus nadenken over de opmerking van de filosoof Paul van Tongeren. Hij vertelde dat hij op dit moment de kerk niet mist omdat de kerk er nog is. Hij zou de kerk pas gaan missen als de kerk er niet meer zou zijn. Zijn opmerking las ik terug in een boek dat een vriend en collega van mij heeft gewijd aan de leegloop van de kerk. Hij schreef mij naar aanleiding daarvan iets als: misschien is de kerk de komende tijd wel gedwongen om te ontdekken dat zij een rug heeft en dat zij die rug recht moet houden. Ik vrees dat zeer met hem eens te zijn.

Ik vertel u dit allemaal omdat mij in de Lucaslezing van vandaag de dagelijksheid van de dingen zo opvalt. De evangelist Lucas had ook heel groots en universeel kunnen beginnen. Zo ongeveer als zijn compaan Johannes doet, met het woord dat in den beginne bij God is en vlees geworden is. En hoewel Lucas inhoudelijk eigenlijk niets anders zegt, kiest hij ervoor om vooral te benadrukken wat dat wil zeggen, dat het Woord vlees aangedaan heeft. Hij vertelt een alledaags verhaal waarbij twee kleine mensen, Jozef en Maria, vooral doen wat er gedaan moet worden. Er is het grote, politieke verhaal waarin zij leven: Het verhaal van de volkstelling vanwege keizer Augustus en toen Quirinius stadhouder over Syrië was. Maar zij worden eerst en vooral door dit grote verhaal gehinderd. Zij moeten opbreken uit hun woonplaats om - met complicaties - af te reizen naar Bethlehem, naar de stad van

Jozef omdat hij het uit het huis van David is. Maar bovenal is de tijd aangebroken dat zij baren moet. Daarmee wordt de grote wereld en de gebeurtenissen daarin gecondenseerd tot een klein verhaal dat - zoveel wil Lucas maar wel zeggen - van doorslaggevende betekenis zal zijn voor heel de bewoonde wereld! Het komt er dus op aan wat deze twee mensen doen. En dat blijkt soms heel eenvoudig: naar de kerk te gaan. Volgens gewoonte. Omdat de wet dat voorschrijft. Niet heel spectaculair. Niet omdat zij nou van die heel gelovige mensen zijn. Maar, zoals de Schriften zeggen, omdat volgens de wet van Mozes de dagen hunner reiniging vervuld waren en zij, overeenkomstig deze wet, ter wille van hun eerstgeborene, een paar tortelduiven of twee jonge duiven moesten offeren. Het zouden dus zomaar twee mensen kunnen zijn geweest die toch maar eens naar een kerstmorgendienst gaan of heel schuchter en onbekend met de gemeente, toch maar hun kind willen laten dopen.

Daarom gaan zij naar de tempel van Jeruzalem die er nog is. Misschien zouden zij hem pas gaan missen als die er niet meer was. Maar ze gaan gewoonweg naar de tempel omdat het zo moet. Niet omdat het daar nou meteen zo inspirerend is of elke zondag helemaal raak met de preek en de orde van dienst. Maar omdat het er is. Niet toevallig, zo denk ik, is de scene in de tempel van Jeruzalem hier, een literaire herhaling van het verhaal van de kleine Samuel die door zijn moeder Hanna uit handen wordt gegeven en opgevoed door de oude priester Eli in de tempel van Silo. Ook die tempel loopt op zijn laatste benen. En enigszins in tegenstelling tot de oude Simeon, doet de oude Eli dat ook. Het hangt allemaal van tradities en gewoontes aan elkaar en de priesters doen vooral hun priesterplicht. Maar toch, zo staat daar geschreven, is de Godslamp nog gedoofd. Het is toch nog een plaats, soms ondanks

zichzelf, waar de hoop wordt hooggehouden en waar er toch nog iets als uitzicht is. Er brandt nog licht.

En daar dus, op die plek, komt alles bij elkaar. En, wat mij fascineert, iedereen vanuit andere motieven. Jozef en Maria omdat het moet. Omdat de wet het zo voorschrijft. Niet toevallig, denk ik dan, zijn het dus bij uitstek deze twee die door veel van wat daar gebeurt en gezegd wordt, verbaasd zijn. Zij worden daar samengebracht met Simeon en de oude profetes Hanna. Simeon wordt door de Geest naar de tempel geleid. Zo kan het blijkbaar ook. Dat je daar moet zijn omdat je weet dat je daar iets goeds, iets moois zal zien. Dat was hem ooit beloofd. Hem was beloofd dat hij de dood niet zou zien, voordat hij de gezalfde des Heren had gezien. Dat wordt hem vergund. Waarbij het natuurlijk interessant is dat hij het kind ontvangt, het in zijn armen aangereikt krijgt. Niet als een prestatie. Iets wat hij in zijn vroomheid of gelovigheid bereikt had. Maar als een geschenk. Iets wat hem toevalt. Zijn grootste prestatie is misschien wel zijn geduld. De kunst van het wachten. De kunst van het uithouden. Steeds maar weer de mogelijkheid openhouden dat het hem uitgerekend in de tempel, waar het op zich in zijn lange levensjaren nooit is gebeurd, dat het hem uitgerekend daar nog eens een keer zou toevallen. Dat uitgerekend daar zijn ogen nog eens een keer het heil zouden zien en dat hij daarom gerust zou kunnen gaan. En dan is daar Hanna. Niet voor niets heet zij Hanna, denk ik dan. Hanna die dag en nacht onafgebroken de Heer dient. Daarmee eert zij zowel haar verre voorgangster Hanna als haar zoon van destijds Samuel. In haar wordt het beste van hun beide werelden verenigd: zij is Hanna en Samuel gelijk. Hanna die de tempel nooit meer verlaat en Samuel met geoefende ogen om de Heer te zien en zijn stem onmiddellijk te herkennen. Zij valt Simeon in zijn lofzang bij en begint

over dit kind te spreken tot allen die de verlossing voor Jeruzalem verwachten. Wij hadden haar speech graag gehoord en het is een beetje jammer dat de evangelist Lucas bij deze gelegenheid slechts aan 'mansplaining' doet.

Het grote verhaal van God en mens wordt hier verbonden aan het kleine verhaal van mensen onderling. Natuurlijk wil Lucas ook iets zeggen over de verwachtingen van het oude Israël die nu vervuld zijn in dit kind van Godswege. Daarvoor staat die oude Simeon en de oude Hanna in zijn kielzog. De Wet en de profeten hebben erop gehoopt en dat is allemaal waarheid geworden in dit kind. Maar ik denk ook dat het vandaag ook ons aanwijzingen geeft, hier in dit huis van de hoop. Misschien zullen wij er bij leven weinig van zien en vast en zeker zullen wij sterven voor die tijd. Maar toch hebben ook onze ogen er iets van gezien en kunnen wij zo de lofzang, de verwachting en de hoop die in ons is, brandende en gaande houden. Kunnen wij ons daarmee voeden bij de tekenen van brood en wijn. Kunnen wij zo een nieuw jaar in de naam des Heren vol vertrouwen tegemoet.

Amen.